

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні Вченої ради
УДУ імені Михайла Драгоманова
« 27 » квітня 20 23 р.

Протокол № 5

**НАСКРІЗНА ПРОГРАМА
ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ**

здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми: «Практична психологія»,

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальності 053 Психологія

Шифри за навчальним планом П01
П02
П03

Розробники програми:

О.Я. Митник, завідувач кафедри практичної психології, доктор педагогічних наук, професор

І.О. Лапченко, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук, доцент

Ю.В. Бакка, викладач кафедри практичної психології

Рецензенти:

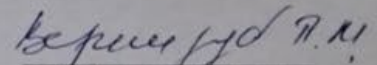
Панок В.Г., член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор, директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України

Євтушенко І.В., кандидат психолог. наук, доцент, доцент кафедри практичної психології Педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної ради УДУ імені Михайла Драгоманова «26» квітня 2023 року, протокол № 1.

Голова НМР

(підпис)

(Прізвище, ініціали)

I. Пояснювальна записка

Наскрізна програма практичної підготовки складена відповідно до освітньо-професійної програми «Практична психологія» підготовки фахівців освітнього рівня «Магістр» для споріднених (1р.4міс.) та неспоріднених (1р.10 міс.) спеціальностей, галузі знань *05 Соціальні та поведінкові науки*, спеціальності *053 Психологія*.

Місце практики в професійній підготовці випускника. Практична підготовка є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми і має на меті набуття студентом професійних навичок та вмінь. Дана програма враховує наступність та послідовність практичної підготовки студентів освітнього ступеня «магістр», а також містить завдання, що відображають різні види психологічної допомоги населенню та забезпечують кожну кваліфікацію випускника програми.

Міждисциплінарні зв'язки. Першим етапом практичної підготовки магістрів виступає виробнича науково-дослідницька практика, яка спрямована на забезпечення кваліфікації 2445.2 «практичний психолог» і на розвиток професійних умінь щодо надання основних видів психологічної допомоги: діагностичної, консультативної та корекційної. Для студентів магістратури 1р.4міс. науково-дослідницька практика за змістом та характером навчальних завдань пов'язана із дисциплінами, які здобувачі вищої освіти опанували на першому (бакалаврському) рівні, а саме: «Психодіагностика», «Методологія та методи психологічних досліджень», «Консультативна психологія», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія», «Основи психокорекції», «Патопсихологія та спеціальна психологія», «Основи психотерапії». Для магістрів неспоріднених спеціальностей (1р.10 міс.) виробнича науково-дослідницька практика передбачена після опанування таких дисциплін: «Загальна і соціальна психологія», «Психодіагностика», «Психологія розвитку», «Консультативна психологія та основи психокорекції».

Виробнича науково-педагогічна практика спрямована на забезпечення кваліфікації 2310.2 «викладач психології закладу вищої освіти», їй передують вивчення курсів «Методика викладання психології у ЗВО» та «Філософія освіти».

Завершує практичну підготовку виробнича переддипломна практика. Зміст практики логічно пов'язаний із темою магістерського дослідження та інтегрує знання й вміння проведення емпіричних та науково-практичних досліджень. Логіка написання таких досліджень презентується здобувачам освіти у межах наукового семінару на тему: «Теоретичний і прикладний простір психологічного дослідження».

Мета і завдання практичної підготовки

Метою практичної підготовки є оволодіння магістрантами сучасними технологіями організації практичної діяльності психолога, а також вдосконалення індивідуального стилю професійної діяльності, формування особистісної позиції фахівця.

Основними завданнями практичної підготовки є: розвинути фахові уміння надання психологічної допомоги населенню згідно з актуальними проблемами сьогодення українського суспільства; розвинути організаційні та комунікативні вміння щодо надання психологічної допомоги різним категоріям клієнтів; оволодіти технологіями викладання психологічних дисциплін у закладах освіти та навичками організації та здійснення науково-дослідної роботи, спрямованої на вивчення певної проблеми у галузі психології.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

Шифр за навч.пл.	Результати навчання	Компетентності
П01	<p>Пр4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.</p> <p>Пр5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.</p> <p>Пр14. Здатність будувати (розробляти): різноманітні технології розвивальних впливів на особистісно-професійний розвиток людини: технології ігromodelювання, технології психоконсультування, психокорекційні технології.</p>	<p>СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу) з використанням науково верифікованих методів та технік.</p> <p>СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.</p> <p>СК11. Здатність будувати різноманітні технології розвивальних впливів на особистісно-професійний розвиток людини: технології ігromodelювання, технології психоконсультування, психокорекційні технології, технології розвитку аутокомпетентності.</p>
П02	<p>Пр3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.</p> <p>Пр4. Робити психологічний прогноз щодо</p>	<p>ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p>

	<p>розвитку особистості, груп, організацій.</p> <p>ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.</p> <p>ПР12. Здатність демонструвати знання методики викладання психології, що є підґрунтям для побудови розвивального освітнього простору на заняттях у ЗВО.</p>	<p>СК5. Здатність організувати та реалізувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.</p> <p>СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.</p> <p>СК13. Здатність проектувати навчальний процес з урахуванням поставлених цілей; конструювати зміст та процес навчання; здійснювати організацію аудиторних занять та самостійну роботу студентів; володіння методами та прийомами навчання з метою побудови розвивального освітнього простору на заняттях</p>
<p>П03</p>	<p>ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.</p> <p>ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.</p> <p>ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.</p> <p>ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.</p>	<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК11. Навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та прийняття рішень.</p> <p>СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз</p>

		<p>актуальних проблем психологічної науки та / або практики.</p> <p>СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.</p> <p>СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.</p>
--	--	--

II. Види та терміни проходження практик

Практична підготовка студентів включає

а) з терміномнавчання 1р.4міс.:

№ з/п	Вид практики	Назва практики	Кількість тижнів	Кількість кредитів ЄКТС	Семестр	Орієнтовні терміни проведення
1.	<i>Виробнича</i>	Науково-дослідницька	4	6	I	жовтень
2.	<i>Виробнича</i>	Науково-педагогічна	4	6	II	квітень
3.	<i>Виробнича</i>	Переддипломна	4	6	III	жовтень

а) з терміномнавчання 1р.10міс.:

№ з/п	Вид практики	Назва практики	Кількість тижнів	Кількість кредитів ЄКТС	Семестр	Орієнтовні терміни проведення
1.	<i>Виробнича</i>	Науково-дослідницька	2	3	II	квітень
2.	<i>Виробнича</i>	Науково-педагогічна	6	9	III	листопад
3.	<i>Виробнича</i>	Переддипломна	12	18	IV	Квітень-травень

III. Бази проведення практик

Науково-дослідницька практика відбувається в організаціях системи освіти України, в яких працюють фахівці-психологи вищої категорії. Зокрема, заклади дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної та профільної освіти, ліцеї та коледжі, а також районні соціально-психологічні

служби, центри по роботі з сім'єю та молоддю, а саме: Школа I – III ступенів № 300; Середня загальноосвітня школа №184; Спеціалізована школа № 91; Школа I-III ступенів № 5; Спеціалізована школа I-III ступенів № 301 імені Ярослава Мудрого; Київська гімназія № 287; Середня загальноосвітня школа №128 I-III ступенів; Гімназія УДУ імені Михайла Драгоманова; Спеціалізована школа № 239 з поглибленим вивченням німецької мови; Середня загальноосвітня закл № 175 та ін.

Науково-педагогічна практика відбувається у закладі вищої освіти, безпосередньо на кафедрі практичної психології Педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова. Керівниками науково-педагогічної та переддипломної практик виступають професори та доценти кафедри практичної психології: кандидати та доктори наук, які є науковими керівниками магістерських робіт.

IV. Організація практичної підготовки

Розподіл студентів за базами практики та призначення керівників здійснюється наказом по університету.

На початку практики проводиться настановча конференція в програмі якої: інструктаж щодо порядку проходження практики та техніки безпеки, надання студентам-практикантам необхідних документів (направлення, програма, щоденник, календарний план, індивідуальні завдання), інформування щодо системи звітності з практики та критерії оцінювання її результатів, порядку та процедур захисту результатів практики.

На звітній конференції студенти обмінюються враженнями, діляться досвідом, який набули у процесі проходження практики. Презентують уміння, які набули під час проходження практики. Наводять певні проблеми (за наявності), з якими стикнулися на базі практики.

V. Підведення підсумків практик

Під час проходження практики студент у щоденнику фіксує виконання всіх завдань практики. Оцінювання виконання завдань практики відображається у щоденнику. По закінченню практики керівнику практики для перевірки та рецензування подається письмовий звіт разом із щоденником.

Оцінку керівника практики затверджує комісія, у склад якої входять завідувач кафедри, відповідальний за організацію практики, викладачі-методисти практики від кафедри.

Перелік документів практики та вимоги щодо їх оформлення

1. Індивідуальний план практики
2. Щоденник практики
3. Звіт з практики

4. Матеріали практики (психологічні картки обстеження, протоколи консультацій клієнтів та протоколи супервізій з методистом бази практики і/або методистом кафедріплан-конспекти лекцій, практичних, наукових статей тощо

Всі перераховані документи подаються в електронному та у роздрукованому вигляді у папці за вказаним переліком з титульною сторінкою.

VI. Зміст практичної підготовки

6.1. Виробничанауково-дослідницька практика.

Метою науково-дослідницької практики є оволодінні студентами сучасними технологіями діяльності практичного психолога закладу освіти (установи) та за своїм змістом й структурою є аналогом професійної діяльності фахівця наданій посаді: зокрема, здійснення організаційно-методичної, психодіагностичної, консультативної, просвітницької, навчальної виробничих функцій, вдосконалення індивідуального стилю професійної діяльності.

Завдання практики

- актуалізація та поглиблення володіння вміннями, пов'язаними із реалізацією основних функцій практичного психолога закладу освіти;
- актуалізація та розвиток вмінь професійного спілкування з різними категоріями клієнтів (учасниками освітнього процесу);
- актуалізація та розвиток вмінь аналізувати процеси та результати професійної діяльності, а також оцінки її ефективності;
- формування та розвиток вмінь узагальнювати та презентувати результати своєї діяльності.

Орієнтовні варіанти завдань для виконання під час психоконсультативної практики:

Запропоновані варіанти тем індивідуальних завдань можуть бути відкориговані у відповідності до потреб закладу освіти (бази практики).

1. Здійснення психодіагностичного обстеження клієнта відповідно до запиту, зокрема, рівня пізнавального розвитку, особливостей особистісних якостей, профорієнтаційного вибору, стресостійкості, психологічних захистів, особливостей емоційного реагування на стрес-фактори тощо.

2. Здійснення індивідуального психологічного консультування клієнта відповідно до запиту, зокрема, підлітків, юнаків, дорослих з питань особистісного та професійного розвитку, подолання адиктивних форм поведінки, розв'язання внутрішньо-особистісних конфліктів, тощо.

3. Здійснення групового психологічного консультування малої групи згідно із запитом, зокрема, сімейного консультування щодо особливостей розвитку та виховання дітей різного віку, особливостей функціонування сімейної системи, консультування педагогічного колективу з питань створення психологічно сприятливого клімату, розв'язання конфліктних ситуацій тощо.

4. Реалізації психокорекційної програми, спрямованої на подолання емоційного неблагополуччя клієнтів різного віку, обумовленого наслідками травмівних ситуацій в закладі освіти, в родині, військової агресії, подолання тривоги, страхів, заниженої самооцінки тощо.

5. Реалізація програми психокорекції негативного самосприйняття, невпевненості в собі, негативної Я-концепції клієнтів, програми психологічного відновлення емоційної стабільності клієнта.

6. Здійснення психологічної просвітницької діяльності, зокрема, профілактики адиктивної та девіантної поведінки серед дітей і молоді, попередження булінгу у дитячому колективі.

7. Організація та проведення емпіричного етапу психологічного дослідження за темою магістерської дисертації.

Зміст діяльності студентів-практикантів

- скласти план роботи практичного психолога (на термін проходження практики), статистичний звіт практичного психолога, а також вести журнал щоденного обліку роботи практичного психолога;

- підготувати та провести індивідуальні та групові діагностичні сесії для різних категорій учасників освітнього процесу (розробка методики, проведення обстеження, обробка результатів, оформлення висновків і рекомендацій);

- підготувати та провести просвітницькі бесіди для різних категорій учасників освітнього процесу (розробка плану проведення, розробка та підготовка наочних матеріалів, сценарій проведення, опис результатів);

- брати участь у індивідуальному та груповому консультування учасників освітнього процесу, описати результати та рекомендації;

- підготувати та провести один урок за програмами курсів за вибором (психологічний урок);

- підготувати матеріали для проведення батьківських зборів (педагогічної ради), скласти описовий звіт за результатами проведення.

В плані професійного саморозвитку практичного психолога студент повинен:

- розробити програму індивідуально-професійного розвитку та репрезентувати на засіданні методичного об'єднання *психологічне портфоліо*, що ілюструє основні професійні інтереси, ціннісні орієнтації, здатності та досягнення студента;

Форми звітності студента про практику представлені індивідуальним планом практики, щоденником практики, звітом та характеристикою—відгуком на студента.

Норми оцінювання роботи студентів під час практики.

	Види робіт	Кількість балів
1.	Журнал щоденного обліку роботи практичного психолога	0-20
2.	Протоколи супервізійних сесій (2 протоколи)	2х до 10

3.	Методичні матеріали (плани) до уроків та батьківських зборів (2 комплекти)	2х до 10
4.	Програма індивідуального професійного розвитку (своє портфоліо)	0-15
5.	Презентація портфоліо на методичному об'єднанні	0-25
	Разом:	0-100

6.2. Виробнича науково-педагогічна практика

Метою науково-педагогічної практики є формування системи дидактичних, методичних та організаторських умінь організації освітнього процесу у закладі вищої освіти, умінь викладання дисциплін психологічного циклу, подальше розширення та поглиблення професійної готовності до самостійної викладацької діяльності, зокрема проведення освітньо-виховної та методичної роботи із студентами молодших курсів.

Завдання практики

1. Формувати вміння організовувати та проводити навчальні заняття різних форм у закладах вищої освіти, враховуючи особливості організацій різних видів навчальної діяльності здобувачів освіти; використовувати сучасні надбання методики викладання у вищій школі; здійснювати дидактичну та методичну обробку наукового матеріалу з психолого-педагогічних досліджень для перетворення його в матеріал для викладання психологічних дисциплін.

2. Формувати вміння проектувати освітній процес з урахуванням поставлених цілей; конструювати зміст та процес навчання; здійснювати організацію аудиторних занять та самостійну роботу студентів;

3. Оволодіти методами та прийомами навчання з метою побудови розвивального освітнього простору на заняттях.

4. Сформувати вміння використовувати в освітньому процесі різні види контролю знань, оцінювати рівень сформованості умінь та навичок студентів у процесі викладання психологічної дисципліни.

5. Готувати та забезпечувати якісне проведення виховних заходів, використовуючи різноманітні форми виховної роботи зі студентами.

6. Поглибити у студентів любов до професії психолога, прагнення поповнювати психологічні знання, бути ініціативними та творчими фахівцями, активно впроваджувати в життя творчі пошуки щодо організації та розвитку психології у країні та технології викладання у закладах вищої освіти.

Зміст діяльності студентів-практикантів

1. Організаційно - методична робота

Магістранти знайомляться з матеріальною базою кафедри та обладнанням навчальних аудиторій, функціональними обов'язками професорсько-викладацького складу кафедри, вивчають та аналізують ділову документацію кафедри: плани роботи кафедри, звіти, протоколи засідань

кафедри, плани навчальної та наукової роботи викладачів і результати наукової роботи тощо; знайомляться з навчально-методичними та науковими розробками, публікаціями викладачів кафедри, відвідують засідання кафедри. За дорученням завідувача кафедри кожен магістрант готує певну інформацію на засідання кафедри.

2. Навчальна робота

Організація та проведення навчальних занять

Магістранти згідно розкладу відвідують по 2 заняття у викладачів, які керують їх практикою. Під час занять проводять спостереження і занотовують особливості організації викладачем освітнього процесу.

Після цього разом з методистом практики магістранти аналізують матеріали спостереження:

- організаційно-педагогічну та логіко-психологічну структуру різних форм занять зі студентами, доцільність змісту в залежності від поставленої мети;
- методику проведення занять залежно від виду та форми навчальної діяльності;
- ефективність вибору методів і прийомів навчання, засобів навчання, шляхи активізації пізнавальної діяльності та навичок самостійної роботи студентів;
- ефективність унаочнення освітнього процесу, рівень оволодіння студентами навчальним матеріалом.

Під час практики магістранти оволодівають уміннями здійснювати різні форми навчальної роботи зі студентами, готують конспекти лекцій та конспекти семінарських і практичних занять, виготовляють наочні посібники (таблиці, схеми, роздатковий дидактичний матеріал, моделі тощо), розробляють тести, контрольні питання для проведення проміжного та рубіжного контролю.

Кожний магістрант проводить 6 занять із психологічних дисциплін: 2 лекційних, 2 семінарських, 2 практичних або лабораторних заняття.

Усі заняття проводяться у присутності керівника практики та студентів практикантів. Після проведення заняття організовується його обговорення та аналіз, ведеться протокол обговорення, оцінка за проведення заняття вноситься у щоденник.

Форми звітності студента про практику представлені індивідуальним планом практики, щоденником практики, звітом та характеристикою – відгуком на студента.

Норми оцінювання роботи студентів під час практики

	Види робіт	Кількість балів
--	------------	-----------------

1.	Психолого-педагогічний аналіз відвіданих навчальних занять (викладач, інший студент) – не менше п'яти.	5х до 3
2.	Конспекти проведених лекційних, семінарських, практичних занять (не менше 3)	3х до 10
3.	Пакет контрольних (тестових) завдань – не менше 3	3х до 5
4.	Соціально-психологічний паспорт студентської групи	0-10
5.	План виховного заходу	0-10
6.	Доповідь за темою наукової роботи (магістерської) або підготовки статті до публікації	0-10
7.	Звіт з практики, ведення щоденника	0-10
	Разом	100

6.3. Виробнича переддипломна практика.

Мета і завдання переддипломної практики

Мета переддипломної практики – удосконалення професійних вмінь та навичок викладача-психолога, підвищення рівня теоретико-методологічної готовності до науково-практичної діяльності.

Завдання практики:

- закріплення і практичне використання теоретичних знань з фахових дисциплін, що пов'язано з розв'язанням завдань магістерського дослідження;
- вдосконалення вмінь і навичок аналізу теоретичних джерел та обґрунтування власних висновків у вигляді наукового тексту;
- формування та закріплення вмінь складати програму професійно-орієнтованої діяльності на основі самостійно сформульованих гіпотез;
- вивчення технології проведення та опису психолого-педагогічних досліджень;
- розвиток вмінь узагальнювати та презентувати результати своєї діяльності.

Завданнями переддипломної практики є завдання магістерського дослідження студента, що погоджується з науковим керівником та узгоджується з методистом бази практики. Завдання поділяються на дві групи:

1. розв'язання емпіричних завдань магістерського дослідження;
2. оформлення результатів емпіричного етапу магістерського дослідження;
3. підготовки доповіді за результатами емпіричного етапу дослідження.

Зміст переддипломної практики

Зміст переддипломної практики полягає у розв'язанні завдань магістерського дослідження студента, які погоджується з науковим керівником та методистом бази практики. Студент проводить емпіричний етап свого магістерського дослідження, застосовуючи діагностичні методики та методи наукового дослідження, після чого описує отримані дані та оформляє відповідні підрозділи своєї магістерської дисертації. За результатами магістерського дослідження студент під керівництвом наукового керівника готує доповідь і / або тези / статтю з метою апробації та популяризації емпіричних даних.

Студент формулює тему та готує самостійно або у співавторстві з науковим керівником наукову статтю для публікації (відповідно до теми магістерського дослідження), подає її у збірник студентських наукових праць.

Студент відвідує одну чи декілька науково-практичних конференцій та виступає з доповіддю на студентській науковій конференції, або бере участь у конкурсі студентських наукових робіт.

Презентація матеріалів практики може бути поєднана з передзахистом магістерської роботи, що проходить на кафедрі. При цьому оцінка

виставляється за виконання завдань практики, з урахуванням факту допуску або не допуску до захисту.

Форми звітності студента про практику представлені індивідуальним планом практики, щоденником практики, звітом та відгуком на студента від методиста кафедри.

Норми оцінювання роботи студентів під час практики.

	Види робіт	Кількість балів
1.	Розв'язання завдань магістерського дослідження	30
2.	Виступ (доповідь) на науковій конференції	20
3.	Стаття (0,5д.а.)	30
4.	Звіт	20
	Разом:	100

,